

Stručni rad

OBRAZOVANJE NA DALJINU NA SVEUČILIŠTU ZA TREĆU ŽIVOTNU DOB

Ana Velički, prof.

Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj

Sažetak

Tijekom epidemije, većina učitelja, učenika i studenata različitih životnih dobi prvi put su se susreli s pojmom učenja na daljinu. Među mlađim polaznicima obrazovanja nije se nailazilo na previše problema jer posjeduju odgovarajuće računalne vještine, dok su se polaznici treće životne dobi morali suočiti s problemom novog načina obrazovanja i korištenja novih tehnologija. Istodobno je trebalo prilagoditi rad mentora polaznika starije životne dobi.

Ključne riječi: polaznici starije životne dobi, obrazovanje putem interneta, nove tehnologije, mentorstvo

1. Uvod

Tijekom epidemije promijenile su se metode poučavanja na svim razinama obrazovanja - osnovnoškolskog, srednjoškolskog, fakultetskog i, posljedično, obrazovanja polaznika starije životne dobi. Nakon prvog proglašenja epidemije u proljeće svi sudionici obrazovanja našli su se u nezavidnoj situaciji. Učitelji su bili prepušteni sami sebi i svatko od nas je morao pronaći najučinkovitiju metodu poučavanja za sebe i svoje učenike. Suočili smo se s problemom nedostatka odgovarajuće elektroničke opreme, učili smo koristiti razne mrežne alate koje bi mogli koristiti i naši učenici i studenti; istodobno smo pripremali odgovarajući nastavni materijal prilagođen različitim razinama obrazovanja koji ćemo im posredovati.

2. Obrazovanje u različitim životnim dobima

U predškolskom razdoblju obrazovanje djece je neformalno, odvija se kroz igru, djeca su znatiželjna i čvrsto se vežu uz odgojitelje. Ipak, obrazovanje se odvija prema nastavnom planu i programu kako bi se postigli odgovarajući ciljevi.

Osnovnoškolsko obrazovanje obvezno je za sve učenike, postaje formalno, uključuje stroga pravila. "Školovanje ubija urođenu znatiželju i djeca se sve više oslanjaju na vanjske (sekundarne) motive obrazovanja. Ovime vidno opada primarna motivacija za obrazovanje, znatiželja." [1.] Uspješno srednjoškolsko i visoko obrazovanje preduvjet je uspješnog zapošljavanja. Ako su to želje adolescenta, ne preostaje mu ništa drugo osim da se obrazuje do željenog stupnja obrazovanja.

Polaznici starije dobi se u tom pogledu razlikuju i njihova se dinamika učenja značajno razlikuje. U usporedbi s adolescentima, oni se obrazuju na dobrovoljnoj bazi, s radošću i znatiželjom usvajaju nastavne materijale. "Obrazovanje osoba koje pripadaju ovoj posebnoj kategoriji pučanstva karakterizira snažna motivacija za učenje, znatiželja i učenje s radošću." [1.] Sastanci za njih ne predstavljaju samo put do novih znanja, već i do novih društvenih veza, čime se stvaraju nove

društvene zajednice. Članovi grupe međusobno su usko povezani, druže se i nakon nastave, razgovaraju o osobnim stvarima, a sve to pridonosi bogatijem životu u poznijim godinama.

3. Korištenje novih tehnologija

Tijekom epidemije velika većina adolescenata nije imala problema s korištenjem suvremenih tehnologija - upotrebom računala, tableta i telefona jer im to nije ništa novo, stalno žive s tim. Međutim, polaznici starije dobi našli su se pred velikim izazovom. Velikoj većini od njih takva tehnologija je strana, suočili su se s nedostatkom opreme i strahom od novih, nepoznatih načina poučavanja. Starije polaznike treba poticati na korištenje videokonferencija, pomagati im i pružati podršku kad naiđu na određene probleme. Usvajanjem nove tehnologije u njima se razvija osjećaj zadovoljstva zbog usvajanja nečeg novog.

Tijekom epidemije mnogi su polaznici tijekom ove faze odlučili prekinuti školovanje, dok su se ostali odlučno suočili s problemom, naučili koristiti mrežne alate i uključili se u proces obrazovanja na daljinu. Po povratku standardnim metodama poučavanja u novoj školskoj godini, velika većina polaznika starije životne dobi vratila se na Sveučilište za treću životnu dob. Međutim, na jesen se epidemija ponovila. Opet su se suočili s učenjem na daljinu. Ponovno su neki od njih odlučili da više neće sudjelovati u takvom načinu obrazovanja, dok se nekoliko učenika sada ipak ohrabrilo i krenulo u novi svijet učenja.

4. Istraživanje o obrazovanju na daljinu polaznika starije dobi

Među polaznicima Sveučilišta za treću životnu dob u Velenju provela sam anonimnu anketu o obrazovanju na daljinu. 64% sudionika prije početka obrazovanja nije koristilo alate kao što je, primjerice, video konferencija i trebalo

im je dugo vremena da ga usvoje. Sve je to za njih predstavljalo prilično stresno iskustvo.

Ipak, za više od 80% sudionika korištenje novih alata predstavljalo je novi izazov koji su željeli savladati zbog njih samih, a istovremeno nastaviti obrazovanje u drugom, tehničkom području obrazovanja. Mnogi su također počeli koristiti ovu tehnologiju u privatne svrhe, povezujući se međusobno, komunicirajući i održavajući međusobne kontakte.

Međutim, većina polaznika starije životne dobi mišljenja je da učenje na daljinu nije isto što i učenje uživo. Evo nekoliko mišljenja sudionika anonimne ankete:

"U ovoj društvenoj situaciji suočavanja s novim virusom ovo je jedini mogući način obrazovanja. Ovakav način obrazovanja nije ekvivalent obrazovanju uživo, ali je lijepo što se upoznajemo, nastavljamo održavati međusobne odnose, radimo zajedno i napredujemo u stjecanju novih znanja."

"Kvaliteta učenja na daljinu zasigurno nije jednaka poučavanju uživo, pogotovo ako je u grupi veći broj polaznika. Manje je interakcija, praćenje prezentacija je slabije, a prisutni su i problemi s upravljanjem alatima i različitom hardverskom opremom od strane polaznika. Problem je vjerojatno i u predavačima jer moraju pripremiti poseban način predstavljanja i provjere svladavanja gradiva. Uz to, opterećujemo ih dodatnim pitanjima izvan vremena određenog za nastavu. U svakom slučaju, takva je metoda u svakom slučaju puno bolja opcija od potpune obustave nastave na neodređeno vrijeme."

"Budući da sam jedna od prvih koja je na ovom području uvela aplikaciju "Zoom" za starije osobe, veselila sam se svakom novom korisniku. Iznad svega, ova aplikacija mi je dala nadu da tijekom izolacije zbog korone neću biti sama, bez kontakta s vanjskim svijetom. Ta me aplikacija povezala s drugim ljudima, istodobno sam se upoznala s mnogo novih alata, a znate kako kaže poslovice: "Više ljudi više zna"."

5. Uloga mentora u obrazovanju na daljinu

Čak i za vrijeme klasičnog poučavanja uživo, rad s polaznicima starije životne dobi značajno se razlikuje od rada s učenicima u ranijim razdobljima obrazovanja. Za mentore sa Sveučilišta za treću životnu dob koji se prvi put susreću s ovim novim načinom poučavanja odraslih osoba, isti predstavlja značajan izazov koji zahtijeva prilagodbu i potragu za novim načinima motivacije i načina rada. "Učitelji uvijek znaju premalo. Za rad u obrazovanju potrebno je neprekidno usavršavanje i usvajanje novih znanja." [1.] Stoga sam na UNI3 Sveučilištu za treću životnu dob u Velenju pohađala program osposobljavanja mentora mreže STŽUO (mreža Slovenskog sveučilišta za treću životnu dob), gdje su polaznicima bili predstavljeni stavovi o poučavanju osoba starije životne dobi, način na koji starije osobe uče te načini planiranja i provođenja nastave, što mi je kao mentoru uvelike koristilo i osnažilo me. Tijekom prvih nekoliko sati nastave provodila sam vrijeme i promatrajući polaznike kako bih saznala što ih zanima, što im koristi i pokušavala sam se prilagoditi određenim situacijama. Polaznici su iznosili svoja mišljenja, komentirali ono što im se činilo prezahtjevnim za učenje, teme koje im nisu odgovarale, a ja to nisam prihvaćala kao negativan komentar, već kao izazov i nastojala sam se prilagoditi situaciji.

Zatim je došlo obrazovanje na daljinu, čime je taj izazov postao još veći. Budući da se broj polaznika koji su bili voljni nastaviti s obrazovanjem na daljinu smanjio, moje dvije grupe polaznika stopile su se u jednu. Različite nastavne sadržaje dviju ranijih grupa trebalo je iznova prilagoditi polaznicima novonastale grupe. Prva grupa polaznika prije se služila udžbenikom "Time for English", za koji mi je rečeno da ga i dalje koristim, dok sam nastavne materijale za drugu grupu (Conversational English) pripremala sama. Još tijekom poučavanja uživo osjetila sam bolji odaziv polaznika grupe razgovornog engleskog jezika, gdje nisam bila vezana za određeno gradivo, stoga i nakon prelaska na poučavanje na daljinu nisam koristila udžbenik, već sam sav potreban nastavni materijal za mješovitu grupu pripremala sama. Mislim da je odaziv polaznika bio dobar, teme su ih zanimale i pokazale su se korisnima.

Od velike pomoći u radu bila mi je i animatorica studijskog kružoka. "Animatori imaju važnu društvenu ulogu. Oni su mentorovi pomoćnici i samostalno obavljaju pojedine zadatke. Kao volonteri preuzimaju određene vrste odgovornosti u okviru studijskog kružoka, djelomično rasterećuju mentore i brinu o organizaciji grupe." [2.] Animatorica bi me obavještavala o eventualnim problemima, o tome ako bi učenici smatraju da je neki materijal previše zahtjevan, što mi je bilo od velike koristi u oblikovanju sadržaja pojedinih lekcija. Istodobno je vodila i evidenciju o prisustvu na nastavi i kontaktirala sudionike.

Kao dobra praksa poučavanja stranog jezika putem videokonferencije pokazalo se i to što bih nekoliko dana prije njezina održavanja polaznicima putem elektroničke pošte poslala materijal za sljedeću videokonferenciju, što im je olakšavalo praćenje nastave, sastavljanje bilješki i postavljanje pitanja. Tijekom videokonferencije provodila sam i različite vježbe za izgradnju vokabulara polaznika, posebno za razvijanje međusobne komunikacije na stranom jeziku. Pritom treba voditi računa da se na svakom satu svakom polazniku pruži jednaka prilika za usmenu komunikaciju, jednako kao tijekom izvođenja klasične nastave. Za što bolju suradnju tijekom videokonferencije, zajednički bismo dogovarali i svaku pojedinu temu koju ćemo obrađivati; polaznici bi izrazili svoje želje, a ja sam gradivo oblikovala na način da se moglo prenijeti na daljinu. Polaznici su bili vrlo motivirani jer su teme o kojima se raspravljalo bile korisne u svakodnevnom životu, budući da mnoge starije osobe tijekom mirovine dosta putuju u inozemstvo. Stoga smo se pozabavili temama poput, primjerice, razgovora s liječnikom, davanja uputa, kupnje odjeće, kupnje avionskih karata itd. Sve to od mentora zahtjeva puno priprema, dodatnog materijala i novih ideja. Kao najuspješnije metode poučavanja na daljinu pokazale su se grupne, iskustvene i, prije svega, metode rasprave, gdje mentor mora dobro procijeniti komunikacijske vještine sudionika.

6. Zaključak

Po mom iskustvu, polaznici starije životne dobi zadovoljni su učenjem na daljinu. Istina je da smo morali naučiti i naviknuti se na nešto novo, ali svako novo iskustvo iznova nas obogaćuje, kako nas, mentore, tako i sudionike.

7. Literatura

[1.] Krajnc, Ana; Findeisen, Dušana; Ličen, Nives; Ivanuš Grmek, Milena; Kunaver Jurij (2013): Posebnosti izobraževanja starijih. Ljubljana: Društvo za izobraževanje za tretje življensko obdobje.

[2.] Krajnc, Ana (2016): Starejši se učimo. Izobraževanje starijih v teoriji in praksi. Ljubljana: Slovenska univerza za tretje življensko obdobje, združenje za izobraževanje in družbeno vključenost.